

UNIVERSITATEA „OVIDIUS”, CONSTANȚA

FACULTATEA DE LITERE

ȘCOALA DOCTORALĂ

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

***MITURI ȘI SIMBOLURI BIBLICE
ÎN POEZIA ROMÂNEASCĂ NEOMODERNISTĂ***

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Paul DUGNEANU

Doctorand:

Daniela- Maria VARVARA

CONSTANȚA

2013

Structura lucrării

ARGUMENT

INTRODUCERE

1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

- 1.1. Mitul. Diferite concepții (diacronice) ale termenului
- 1.2. Mit, simbol, poezie. Elemente ale imaginarului religios în literatură
- 1.3. Conceptul de neomodernism. Poezie neomodernistă românească

Concluzii parțiale

2. POEZIA ȘI POETICA NEOMODERNISMULUI ROMÂNESC

- 2.1. a) Context. b) Izvoare culturale
 - 2.1.1. Neomodernismul ca reacție la criza identitară și estetică din totalitarism
- 2.2. Estetica neomodernismului
- 2.3. Poetica neomodernismului
 - 2.3.1. Tendințe dominante
 - 2.3.2. Inovații ale limbajului
- 2.4. Forme ale imaginarului biblic în lirica neomodernistă
 - 2.4.1. Reformularea lirismului. Cosmogonia și soteriologia în concepția artistică a lui Nichita Stănescu
 - 2.4.2. Resurecția mitului. Spre iluminarea în cuvânt – Cezar Baltag
 - 2.4.3. Persiflarea mitului. *Puntea spre Cer*: Marin Sorescu
 - 2.4.4. Poezia ca *ardere de tot*. Parabolicul: Ileana Mălăncioiu
 - 2.4.5. Izotopii ale purității și maculării. Lirismul moral: Ana Blandiana
 - 2.4.6. Poezia ca trăire a sacrului: Ioan Alexandru
 - 2.4.7. Convertirea cuvântului de la *entropie* la *epifanie*: Daniel Turcea
 - 2.4.8. Poezia extazului mistic: Nicolae Ionel
 - 2.4.9. Poezia absenței: Constanța Buzea
 - 2.4.10. Mitologeme (biblice) sub *ochiul neantului*: Gheorghe Pituț
 - 2.4.11. Mircea Ciobanu – teologia subtextului. O poetică biblică: *patimile* în și prin cuvânt
 - 2.4.12. Forme ale imaginarului religios la alți poeți neomoderniști (George Alboiu, Cezar Ivănescu, Adrian Popescu, Dan Laurențiu)

Concluzii parțiale

3. MITURI SI SIMBOLURI BIBLICE ÎN POEZIA NEOMODERNISTĂ

- 3.1. Izotopii mitice în poezia neomodernistă
 - 3.1.1. **Cosmogonia**. Cuvântul – agentul creației
 - A. Configurarea schemei biblice a mitului creației
 - B. Concretizări estetice în poezia neomodernistă
 - 3.1.1.B.1. Daniel Turcea – geometria genezei cosmice

3.1.1.B.2. Nichita Stănescu - în căutarea *logosului* original.
Izotopia literei primare

3.1.1.B.3. Ioan Alexandru – *Origine*

3.1.1.B.4. Nicolae Ionel – întemeierea cosmică în lumină

3.1.1.B.5. Creația primordială în imaginarul artistic al altor poeți neomoderniși (Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Adrian Popescu, Gheorghe Pituț, Marin Sorescu)

3.1.2. Edenul

A. Configurarea schemei canonice a Edenului

B. Concretizări estetice în poezia neomodernistă

3.1.2.B.1. Edenul ca vârstă aurorală în poezia lui Nichita Stănescu

3.1.2.B.2. Edenul, spațiul candorii în lirica Anei Blandiana

3.1.1.B.3. Edenul în configurația poetică a Ilenei Mălăncioiu și a generației șaizeciste

3.1.3. Căderea

A. Configurarea schemei canonice a Căderii

B. Concretizări estetice în poezia neomodernistă

3.1.3.B.1. Sentimentul Căderii și al vinei originare în poezia lui Nichita Stănescu, a Ilenei Mălăncioiu și a Anei Blandiana

3.1.3.B.2. Toposuri ale damnării în poezia neomodernistă

- *Pustia și infernul* în imaginarul poetic al lui Ioan Alexandru
- Ființa ca topos al absenței – Constanța Buzea
- *Cetatea blestemată* - Gheorghe Pituț
- *Edenul de piatră* - George Alboiu
- Materia, spațiu al patimilor - Mircea Ciobanu

3.1.4. Restaurarea. Noua Creație

A. Configurarea schemei canonice a Restaurării

B. Concretizări estetice în poezia neomodernistă

3.1.4.B.1. Daniel Turcea: noua creație - omul zidit în Hristos

3.1.4.B.2. Nicolae Ionel: „*Îl primesc. E prima dimineață*”

3.1.4.B.3. Ioan Alexandru: *pământ transfigurat*

3.2. Simboluri și imagini biblice în poezia neomodernistă

3.1.1. Motivul hristic în imagini și simboluri biblice: Logosul, Întruparea, Jertfa, Ghetsimani, Patimile, Învierea, Crucea, *Agnus Dei*, crinul, trandafirul, *pâinea vieții* (Ioan Alexandru, Daniel Turcea, Nicolae Ionel, Ileana Mălăncioiu, Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu)

3.1.2. Lumina, simbolul prezenței divine (Daniel Turcea, Ioan Alexandru, Nicolae Ionel, Cezar Baltag)

3.1.3. Simboluri ascensionale: scara, muntele, pasărea (Nicolae Ionel, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ileana Mălăncioiu, Daniel Turcea, Cezar Baltag)

Concluzii parțiale

4. POEZIA CA SOTERIOLOGIE

- 4.1. Neomodernismul – lumi posibile și salvarea prin poezie. Nivelul mitic al scriiturii**
- 4.2. Poezia, comunicare tainică a Cuvântului soteriologic**
 - 4.2.1. Daniel Turcea**
 - 4.2.2. Nicolae Ionel**
 - 4.2.3. Cezar Baltag**
 - 4.2.4. Adrian Popescu**
 - 4.2.5. Ioan Alexandru**
- 4.3. Visul (re)creării lumii prin cuvânt**
 - 4.3.1. Nichita Stănescu**
 - 4.3.2. Mircea Ciobanu**

Concluzii parțiale

CONCLUZII (generale)

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

CUVINTE-CHEIE

Arhetip, Cădere, Creație, cuvânt, domeniu semantic, eu liric, Hristos/ hristic, imaginar, izotopie, limbaj liric, logos, mit, mitem, mitologem, mitanaliză, neomodernism, noua creație, personaj liric, poetică, poezie, Sacru, schemă canonică, simbol, soteriologie, text, univers liric.

REZUMAT

Lucrarea „Mituri și simboluri biblice în poezia românească neomodernistă” abordează poezia neomodernistă românească din perspectiva simbolisticii biblice, a miturilor (ca istorii sacre, revelate) ce stau la baza culturii iudeo-creștine. *Biblia*, ca text sfânt, abundă în personaje și imagini devenite simbol, care constituie deseori – în mod explicit sau voalat – teme pentru literatură. Și nu neapărat literatură religioasă. E și cazul poeziei din perioada anilor '60 - '80, cu toate deschiderile (sau revenirile) ei spre origini, spre mistic, spre simbol.

Deși nu se caracterizează explicit prin întoarcerea liricului spre Divinitate ca sursă a inspirației, nici ca centru al ființării sau al construirii textului literar, poezia neomodernistă poate amalgama în straturile ei mituri, teme, motive sau simboluri ale creștinismului, iar reliefaarea și analizaarea acestora în raport cu schemele canonice constituie principalul scop al prezentei lucrări.

Tema de cercetare presupune în primul rând o lectură unificatoare - pe linia enunțată chiar din titlu - a poeziei neomoderniste românești, într-o selecție proprie, după criterii ce țin de încadrarea atât în tipologia și „generația” neomodernistă, cât și în tematica aleasă (poeme care să permită citirea/ interpretarea lor într-o cheie mito-simbolică). Nu poate fi exclus, de asemenea, criteriul estetic atunci când trierea se impune a fi făcută dintr-o listă atât de amplă de autori și de volume (Poeticile principalilor poeți avuți în vedere sunt conturate în subcapitolul 2.4., apoi, în capitolele al treilea și al patrulea, sunt discutate diferite aspecte din creația lor)

Actualitatea temei

În contextul literar actual nu cunoaștem vreun studiu care să analizeze poezia generației '60 din unghiul simbolisticii biblice, al miturilor religioase ale culturii

creștine care ne circumscrie. Deși lucrări care vizează poezia denumită generic religioasă a literaturii române există, aceste scrieri se opresc la aceiași arhicunoscuți autori în creația cărora se oglindește vizibil Sacrul, sau în care se pot decela relaționări evidente la cultura religioasă națională.

Din perspectiva cititorului contemporan, înțelegerea poeziei românești din deceniile al VII-lea și al VIII-lea ale secolului trecut necesită re-citirea - ca demers pluralist de interpretare – la care adăugăm o lectură în cheie mito-simbolică, ceea ce poate fi văzut ca urmând tendințele actuale de cercetare literară.

Scopul și obiectivele investigației

Scopul cercetării este acela de a scoate la iveală stratul mitic al scriiturii poetice, de a interpreta ceea ce neomodernismul românesc a valorificat – prin afirmare, modificare, sau prin răsturnare de sens – din gesturile, ritualurile, imaginile și simbolurile prezente în paginile *Sfintei Scripturi*.

Proiectul propus se referă la cercetarea poeziei autorilor afirmați în anii '60 - '80 în care se întâlnesc dese izotopii mitice. Am pornit de la mit și, implicit, de la diferitele concepții ale termenului, pentru a ne opri asupra motivelor și simbolurilor biblice, cu scopul de a aduce în prim-plan ceea ce ne interesează de fapt: *miturile și simbolurile biblice în poezia românească neomodernistă*. Pentru a putea detalia aceste elemente, am avut în vedere delimitarea conceptual-istorică a termenilor *mit* și *neomodernism*.

Lectura izotopiilor facilitează înțelegerea unitară a textelor, astfel că poezia stănesciană, de exemplu, poate fi interpretată din perspectiva înscrierii ei pe linia căutării *logos*-ului original. Întreaga sa operă afirmă un idealism logocentric, prin căutarea înfrigurată a Cuvântului capabil să exprime și să se exprime, așa cum a fost la „începutul lumilor lumii”.

Principalele nume avute în vedere sunt Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Daniel Turcea, Ileana Mălăncioiu, Gheorghe Pituț, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Mircea Ciobanu, dar am făcut referire și la alți poeți din această etapă a istoriei literare românești, în a căror operă se pot identifica elemente ce permit demersul mitanalitic: Adrian Popescu, Cezar Ivănescu, Dan Laurențiu.

Obiectivele mai importante ale lucrării sunt configurarea elementelor de context ale esteticii și poeziei neomoderniste; identificarea formelor imaginarului religios în lirica neomodernistă; studierea viziunii lirice pe axa mit - simbol biblic în

poezia neomodernistă; configurarea concretizărilor estetice (lirice) ale schemelor grefate pe miturile biblice și ale devierilor viziunii poetice în raport cu schemele canonice; investigarea izotopiilor textuale; relevarea dimensiunii soteriologice a poeziei (neomoderniste); revalorizarea poeziei neomoderniste în istoria literaturii românești.

Perspectivelor și metodele de cercetare

Perspectivelor și metodele de cercetare ale prezentei lucrări sunt reprezentate pe de o parte, de metodele de bază (deducția, inducția, comparația, sinteza), iar pe de altă, de mitanaliză și de alte metode specifice studiului poeziei (descriptivă, istorico-literară, hermeneutică, semantico-textuală).

Prin îmbinarea perspectivelor și metodelor mitanaliză, mitocritică, semantico-textuală și comparativă, am dorit să realizăm o sinteză a poeziei și poeziei neomoderniste românești din perspectiva textului biblic, o rescriere din prisma simbolurilor vetero- sau neo-testamentare pe care lirica generației '60 le conține.

În lucrarea propusă vom recurge la mai multe strategii de investigare a materialului poetic, în funcție de problematica propusă în fiecare capitol. În capitolul inițial, al delimitărilor conceptuale, vom prezenta, în diacronie, diferitele accepțiuni ale termenilor propuși (mit și simbol biblic), a principalelor contribuții istorico-literare și filosofice în domeniile vizate (inclusiv neomodernismul), printr-o lectură – sinteză, filtrată prin prisma propriei analize.

Principala metodă de cercetare a materialului poetic este *mitanaliza*, formă de analiză a simbolurilor, aplicată și de Ioan Petru Culianu (pe linia inițiată de către Mircea Eliade, în eseu *Insula lui Euthanasius*). În articolele și eseurile reunite în volumul *Studii românești. Fantasmele nihilismului. Secretul doctorului Eliade* (ediția citată în bibliografie), pornește de la premisa că orice text literar este purtătorul unor fantasme (fantezii psihice) pe care scriitorul, în mod mai mult sau mai puțin conștient, le-a modelat în substanța creației sale. Cu alte cuvinte, orice text literar ascunde în rândurile sale niște mituri primordiale ale căror secvențe noi le sesizăm sub forma estetică a retrăirii unor fantasme.

Astfel, recurgând la mitanaliză, putem identifica elemente de continuitate între arhaic și modern, între tradiția biblică iudeo-creștină și poezia neomodernistă ca act de cultură seculară.

Bazele teoretice și metodologice

Suportul științific și metodologic îl reprezintă studii aparținând atât literaturii, criticii, istoriei și teoriei literare, cât și teologiei, filosofiei, filosofiei limbajului, sau mitologiei. Principalele surse bibliografice pot fi grupate în studii (istorico-teoretice, critico-literare, monografice) despre perioada anilor '60 – '70 (*Neomodernismul românesc*, de George Bădăraș, *Poezia neomodernistă*, scrisă de Iulian Boldea, *Poezia unei generații*, de Ion Pop, *Al doilea val. Generația Hyperion. Poezia anilor '70*, de Paul Dugneanu, *Scriitori români de azi*, vol. I, de Eugen Simion, diverse monografii ale poezilor neomoderniști propuși spre analiză), studii de mitologie, filosofie, teologie, imagistică biblică (opere ale lui Mircea Eliade: *Aspecte ale Mitului*, *Mituri, vise și mistere*, *Nostalgia originilor - istorie și semnificație*, ale lui Northrop Frye: *Marele Cod. Biblia și literatura*, *Dubla viziune. Limbaj și semnificație în religie*, Ioan Petru Culianu: *Studii românești I. Fantasmăle nihilismului. Secretul doctorului Eliade*, Chevalier și Gheerbrant: *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Leland Ryken: *Dictionary of Biblical Imagery. An encyclopedic exploration of the images, symbols, motifs, metaphors, figures of speech and literary patterns of the Bible*, Gilbert Durand: *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, ș.a., nelipsind, desigur, *Biblia*, în diverse ediții și traduceri) și studii teoretico-metodologice (*Limbajul poeziei românești neomodernă*, de Ecaterina Mihăilă, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, coordonat de Oswald Ducrot și Jean-Marie Schaeffer, *Dicționar al metodelor calitative în științele umane și sociale*, coordonat de Alex Mucchielli).

Caracterul științific-inovator al lucrării este dat de perspectiva din care este privită poezia neomodernistă românească. Lucrarea analizează textele poezilor neomoderniști reprezentativi din unghiul simbolismului biblic și propune o taxonomie pe criterii tematico-valorice.

Studiile critice care pun în valoare stratul mitic al literaturii se opresc, cele mai multe, la proză, unde încărcătura mitică este mai ușor decelabilă, ea grefându-se firesc și mai evident pe tipare narative. Mai mult, interpretările marcante ale literaturii ca lume construită pe tipare mitice (de constituire a mitului ca metodă literară) – vin tot din sfera prozei. T. S. Eliot evidențiază în romanul lui James Joyce, *Ulysses*, trecerea continuă de la un timp istoric la un timp mitic prin care se atribuie autorului puterea ordonatoare de lume, iar Mircea Eliade ilustrează în proza sa mitul ca mod de construcție și existență a lumii construite în text. Prin urmare, un alt element de

noutate este interpretarea unui corpus de texte lirice compact (compact în sensul în care este reprezentativ pentru o orientare literară – neomodernismul, în acest caz) din prisma metanarațiunii biblice. Nu numai prin gândirea simbolică ce reactualizează sensul pierdut, ci și prin stratul de adâncime pe care îl presupune, adică prin acea „poveste” din profunzimea textului, poezia reînvie momentele originare ale întemeierii, constituindu-se în ontofanie. Propunem o înscriere a poeziei neomoderniste (ce are ca substrat substanța Sacrului) în metanarațiunea Creației, Căderii și a Restaurării biblice. Spre deosebire de studiile consacrate poeziei religioase, din analiza noastră fac parte și autori/ texte care au un grad mai mic de tangența la sfera Sacrului din imaginarul biblic canonic.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării trimit la faptul că astăzi poezia neomodernistă este reevaluată, propunându-se un nou punct de vedere, printr-o lectură mito-biblică unificatoare care va scoate la iveală mituri, simboluri și imagini ale Sacrului din imagistica iudeo-creștină.

Rezultatele cercetării sunt importante mai ales în plan teoretic, deoarece deschid noi perspective de abordare a poeziei neomoderniste.

Strategiile de investigare a materialului poetic sunt diversificate în funcție de problematica propusă în fiecare capitol, principala metodă fiind mitanaliza. Astfel, în capitolul inițial, intitulat sugestiv „Delimitări conceptuale”, sunt prezentate, în diacronie, diferitele accepțiuni ale termenilor propuși (mit și simbol biblic), printr-o lectură – sinteză a principalelor contribuții istorico-literare și filosofice în domeniu, apoi sunt structurate câteva elemente ale imaginarului religios în literatură, pornind de la concepția enunțată de Wiliam Blake și preluată de criticul Northop Fry : „Vechiul și Noul Testament reprezintă Marele Cod al Artei”. Și mitul, și literatura operează cu elemente ale imaginarului antropologic (image, simbol, arhetip, temă, motiv, personaj), deși cu tipuri total diferite de viziune. Dar, fie că e vorba de experiență mistică transpusă în literatura ce permite revelația Sacrului ca *prezență* (pe linia căreia se înscriu – cu unele aproximări - Daniel Turcea, Nicolae Ionel și Ioan Alexandru, despre care se poate spune că sunt poeți creștini), fie că e vorba de viziuni poetice în care autorul creează aproximări ale Divinului, sau încorporează miteme și mitologeme biblice chiar cu modificări de sens inițial, poezia neomodernistă poate fi cercetată sub aspectul confluenței sale cu *Sfânta Scriptură*. Mit, simbol, imagine sunt elemente

comune imaginarului religios și celui poetic; metafora, alegoria, simbolul - de asemenea elemente comune limbajului biblic și celui poetic.

Delimitând conceptual termenii (**primul capitol**), am enunțat o sinteză a definițiilor neomodernismului: curent manifestat în perioada comunismului - aproximativ anii '60 - '80- ca un dezgheț în literatură, ca o revenire la liniile de forță ale modernismului interbelic, prin scoaterea creației de sub auspiciile politicului lozincard, ca o înnoire a viziunii, a limbajului și a tehnicilor artistice. Poezia neomodernistă se scutură de tot ce înseamnă convenție dogmatică (realist-socială), discurs epicizant și didacticist și aduce o resurecție a lirismului, ca un impuls interior de trecere către adevărata poezie mare/ modernă, dar și un impuls de autodepășire, de inovare prin propria „luptă cu inerția”.

Prezentând mai întâi izvoarele culturale, estetica și poetica neomodernismului (în **capitolul al doilea: Poezia și poetica neomodernismului românesc**) am ajuns la concluzia că poezia neomodernistă reprezintă o perioadă distinctă a literaturii române, iar poezia sa cunoaște o serie de înnoiri atât la nivelul conceptului de poezie, al substanței sale profunde, cât și la nivelul expresiei. Limbajul poeziei „noi modernități” (pe toate nivelele textuale) a cunoscut o schimbare radicală, inovatoare, influențat fiind și de marea tradiție a poeziei moderne interbelice, dar și de avangardismul românesc și de postmodernismul occidental. Dezordinea sub aspect grafic ar fi un prim element de noutate, ea rezultând din alternarea versurilor lungi cu cele scurte, sau din spațierea mai largă după unele cuvinte sau strofe, despărțirea în silabe a ultimelor cuvinte din text (ca în exemplele din creația extrem de originalilor – din acest punct de vedere - Daniel Turcea, Cezar Baltag et al.). Sensurile profunde ale unui poem filozofico-religios sunt evidențiate de autorul *Epifaniei* printr-un mod original: aranjarea aparte a versurilor (interior – exterior) - aparent o joacă, în esență revelatoare de semnificație.

Din punct de vedere ortografic și al punctuației, deseori regulile sunt eludate prin diverse moduri, de la folosirea aleatorie la suprimarea majusculilor și a semnelor de punctuație, de la folosirea într-un mod aparte a semnului exclamării (v. Cezar Baltag și Cezar Ivănescu) la utilizarea formelor „sunt”, „suntem”, „sunteți”, în condițiile în care normele vremii impuseseră scrierea cu „î”. Semantic, opera lirică oferă o foarte largă deschidere interpretativă, structurarea în domenii semantice este foarte variată,

sublumile posibile ale textului oscilând de la simetrie la aleatoriu, de la transparență la opacitate, de la circumscriere la antinomie, sau la amalgamare.

În cele douăsprezece subpuncte ale capitolului 2.4. este prezentată o tipologie lirică neomodernistă, o clasificare având ca „fundal” formele imaginarului sacru, raporturile poeziei neomoderniștilor cu mistica biblică, ele creionându-se în diverse elemente specifice poeziei fiecărui autor. Astfel, în cazul lui Nichita Stănescu, putem vorbi nu numai de o reformulare a liricii, sau de crearea unei poezii metalingvistice, ci și de o înscriere a poeziei sale pe axa om- cuvânt- univers. Întreaga sa creație lirică stă sub semnul căutării dramatice a Logosului original și poate fi citită ca o refacere a mitologiei cuvântului, prin exprimarea ideii de cădere, de perversitate a limbajului, apoi prin aspirația la salvarea cuvântului, prin crearea unei poezii scrise de *necuvinte*.

Cezar Baltag aduce, prin creația sa, o resurrecție a mitului, înscriind poezia pe drumul unei iluminări interioare. Lirismul său pur, pe alocuri solemn, sau oracular sondează condiția umană, devenirea ei, spațiul mitic al începuturilor, originile logice și lumea de simboluri de la *Vis planetar* la *Chemarea Numelui* și *Ochii tăcerii*, dând impresia că autorul este un oficiant în templul sacru al poeziei.

O schimbare majoră în poezia lui Marin Sorescu este cea din poezia publicată postum în volumul *Puntea*, care încorporează și ciclul *Ultimele*, dictată de pe patul de suferință. Registrul devine grav, auster, poezia capătă profunzimi religioase. Unele poeme se transformă în rugăciune, în comunicare directă cu Divinul, iar discursul este redus la esențe, simplificat și coborât până în adâncul cuvântului capabil să exprime emoția pură, ca în *Scară la cer*, sau în *Vină*.

Poezia Ilenei Mălăncioiu este privită ca o *ardere de tot*, o jertfă de sine în cuvânt, ofrandă Cuvântului, adică Adevărului ca Frumos al existenței, pentru salvarea din întunecimi, din tenebrele existențiale. De pe *linia vieții*, prin *urcarea muntelui*, autoarea reface traseul inițiat soteriologic al eului. Și prin el (sine), pe cel al Golgotei unui „întreg popor de condamnați”, așa cum afirma poeta într-un dialog cu Laura Albulescu¹, dialog în care confesiunea ajunge la punctul în care este declarată credința că trebuie refăcută „alianța cu Dumnezeu”, și că, „în pofida încercărilor la care ne supune, numai El ne mai poate salva” (acesta este și titlul interviului apărut în revista *Cuvîntul*, nr. 5/ 2006).

¹ Interviu reprodus în Ileana Mălăncioiu, *Crimă și moralitate*, p. 220

Multe dintre poemele Ilenei Mălăncioiu, sau chiar volume întregi, prin construcția și prin titlul lor, fac trimitere la simboluri, evenimente, personaje ale creștinismului (Edenul, Căderea, sacrificiul răscumpărător, Isus, Iov, Daniel, Samson, Salomeea, Patimile, muntele credinței, Cain și Abel, arca lui Noe, învierea lui Lazăr, Biserica, învierea și nunta, viața de apoi etc.). Unele sunt adevărate parabole cu geneză biblică, cele mai explicate fiind cele din volumul *Peste zona interzisă*, în care instanța lirică se identifică, livresc, cu Daniel, în groapa cu lei, sau chiar cu Isus, în Grădina Ghețimani. Pornind de la astfel de elemente ale culturii religioase, poeta își închide alegoric fantasmele, trăirile, sentimentele, le înfășoară într-o aură mitică, mistică.

În creația Anei Blandiana am identificat izotopii ale purității și maculării, care înscriu poezia sa pe linia lirismului moral. Pentru Ioan Alexandru, poezia devine expresia unei trăiri profunde a sacrului. Poetul este rostuit din începuturi să umple pustia – lumea care se așterne ca un „pergament ceresc” între Izvor (simbol al Divinității întemeietoare de lumi) - și Mare, simbol al lumii așternute peste (blagiene) „fluvii de taină și de renunțare”. Una dintre direcțiile imnice în ciclul lui Ioan Alexandru este preamărirea Sfintei Treimi și a unei vieți transformate pe altarul credinței biblice, de aceea, universul liric este construit din imagini, personaje, motive și simboluri din sacralitatea iudeo-creștină. Comparabil poate doar cu Vasile Voiculescu (și cu mai tânărul său coleg de generație, Daniel Turcea) prin acea împletire a lui *imitatio Christi* din viața personală cu rafinată artă poetică de reflectare a Divinului, autorul *imnelor* transpune în propria creație năzuința de transfigurare a spiritului în cuvânt, de transcriere a Logosului salvator în logos poetic, de captare a Luminii de la Început drept călăuză pe drumul spre Ființă.

În poezia lui Daniel Turcea, asistăm la convertirea cuvântului de la *entropie* la *epifanie*. Mistic în esență, Daniel Turcea reușește să transforme cuvântul aducându-l în sfera spiritualității creștine și reliefându-i adâncimile semnificatului, prin simplitate logică. Limbajul se substanțializează mistic în sensul că este preferat cuvântul iluminat, logosul întemeietor de sens soteriologic, purtător de Divinitate.

Poetica lui evidențiază întrepătrunderea cuvântului cu simbolul, refăcând traseul Logosului original și creând acel loc unde „ceea ce ste simbolizat este întotdeauna prezent”, ca în postulatul heideggerian al idealului poetic.

Avem de a face, în cazul lui Nicolae Ionel, cu o operă ce își descoperă sensul citită global, printr-o lectură unificatoare a volumelor, ca o operă ce se închide în cerc

pentru a-și împlini rostul. Iar rostul său suprem este de a fi un *stâlp de foc* – simbol al prezenței divine călăuzitoare.

Dacă la Nicolae Ionel și la Daniel Turcea poezia construiește spații ale prezenței care iluminează, în lirica Constanței Buzea principalul topos este cel al umbrei. Se întrezărește, totuși, „lumina care adie cuvinte” (*Umbrire către cules*) și, dincolo de cuvânt, în ascuns, este El, Cel desăvârșit, capabil să privească la făptura „cea nefăcută/ plină de răni și de păcatul făcutului”.

În lirica lui Gheorghe Pituț am identificat mitologeme biblice sub *ochiul neantului*. În contrapondere la „imnurile tulburi” ale cetății – spațiul damnării, se naște bucuria Poetului ca salvat (și, prin lucrarea sa de re-întemeiere, ca Salvator), prin mersul contra valului: „dar eu înot către izvor/ și-s bucuroș/ că am pierdut Ținutul/ ce nu l-am stăpânit vreodată” (*Muzica*).

La Mircea Ciobanu se poate vorbi despre o teologie a subtextului, o poetică biblică circumscrisă ideii pătimirii (patimile în și prin cuvânt).

În **capitolul al treilea**, care poartă titlul lucrării, am concentrat principalele elemente prin câteva importante izotopii mitice decelabile în poezie, incluse în ciclul Creației prin cuvânt, Edenului, Căderii și Restaurării. Pentru fiecare din cele patru izotopii mitice amintite, am arătat, mai întâi, schema canonică, după narațiunea biblică, apoi am analizat câteva creații semnificative prin care mitul căpăta concretizare în poezia neomodernistă, împletind mitanaliza cu o lectură comparatistă. La unele poezii din Ioan Alexandru, Daniel Turcea și Nicolae Ionel, poeții „religioși” ai generației, am apelat și la elemente lingvistice de analiză, pentru a evidenția sensurile din structura de adâncime a textului structurat în domenii semantice.

Pentru concretizarea estetică a Cosmogoniei, conturăm geometria genezei cosmice la Daniel Turcea, izotopia literei primare la Nichita Stănescu, a cărui poezie, citită global, se înscrie în căutarea Logosului original, întemeierea cosmică în lumină la Nicolae Ionel și Ioan Alexandru. Dacă Marin Sorescu persiflează mitul Creației și al Edenului prin versuri din *Poeme*, *Astfel*, *Tineretea lui Don Quijote*, Ana Blandiana folosește un simbol vedic pentru creionarea imaginii blânde a perfecțiunii Începutului. Nu despre blândețe poate fi vorba la Ileana Mălăncioiu, ci despre moarte ca act al re-Facerii lumii. Spre deosebire de Sorescu și Blandiana care părăsesc tiparul canonic al Creației, Mălăncioiu rămâne în schemele mitului biblic, cu tot planul referențial al actului întemeietor, reiterat cu fiecare facere a gropii deci cu fiecare moarte.

Pentru mai toți poeții șaizeciști, debutul liric a coincis cu o conturare a unui topos al originii auroral, candid, în care eul liric ordonează armonios elementele spațiului interior și exterior (iar alegerea noastră au fost doi autori marcanți ai neomodernismului: Nichita Stănescu și Ana Blandiana).

Sentimentul Căderii și al vinei originare este pregnant în lirica Ilenei Mălăncioiu, a Anei Blandiana și a lui Nichita Stănescu, în timp ce la alți colegi de generație sunt conturate toposuri ale damnării: pustia și infernul (Ioan Alexandru), ființa ca spațiu al absenței (Constanța Buzea), cetatea blestemată (Gheorghe Pituț), câmpia și *Edenul de piatră* (George Alboiu), materia – spațiu al patimilor (Mircea Ciobanu).

Ciclul mitic se încheie cu restaurarea și Noua Creație în Hristos, exemplificate prin mitanaliza unor poeme scrise de Daniel Turcea, Nicolae Ionel și Ioan Alexandru, din a căror operă transpare sentimentul Prezenței divine, al întemeierii în Hristos ca trăire și manifestare lirică autentică.

În subcapitolul 3.2. (*Simboluri și imagini biblice în poezia neomodernistă*), motivul hristic este reliefat prin imagini și simboluri biblice: Logosul, Întruparea, Jertfa, Ghetsimani, Patimile, Învierea, Crucea, *Agnus Dei*, crinul, trandafirul, *pâinea vieții*, în lirica unor poeți ca Ioan Alexandru, Daniel Turcea, Nicolae Ionel, Ileana Mălăncioiu, Cezar Baltag, Nichita Stănescu și Cezar Ivănescu. De asemenea, prezența divină este simbolizată prin lumină, simbol recurent în lirica neomodernistă. Tot de imagistica biblică țin și simbolurile ascensionale: scara (Nicolae Ionel, Marin Sorescu), muntele (Ileana Mălăncioiu, Ioan Alexandru), pasărea (Ioan Alexandru, Nichita Stănescu et.al.).

Imagini și simboluri din imaginarul religios se pot regăsi, în diverse forme și structuri, și în poezia unor autori care, cel puțin aparent, nu își asumă vocația religiosului, dar care nu pot ignora sau înlătura prezența lui în structurile de adâncime ale ființei, ale universului lor creativ: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Gheorghe Pituț, Marin Sorescu, Cezar Ivănescu, Dan Laurențiu. Într-o categorie aparte pot fi înscrși Mircea Ciobanu și Adrian Popescu, în sensul că primul dezvoltă o poetică a Sacrului ca pătimire în cuvânt, iar al doilea o poetică a Sacrului camuflat în profan, în gesturi și toposuri comune, sau în spații utopice ale candorii, pentru că scopul său declarat este de a descoperi, prin poezia sa, urmele Divinului.

În **capitolul al patrulea (*Poezia ca soterilogie*)** am reliefat ideea că poezia neomodernistă, la nivelul său mitic, propune fie o comuniune sacră, o comunicare a Tainei, a Cuvântului soteriologic (așa cum foarte clar o afirmă Ioan Alexandru, Daniel Turcea, Adrian Popescu, dar cum o face și poezia lui Cezar Baltag, sau Nicolae Ionel), fie construiește lumi posibile ale evadării din timpul profan, din entropie. Autori ca Nichita Stănescu și Mircea Ciobanu afirmă, prin creația lor, visul recreării prin cuvânt.

În concepția multor autori, poeziei i se atribuie un rol soteriologic. Pe de o parte, sunt cei care scriu o poezie a iluminării, a transpunerii hierofanice, sau o poezie imnică, de preamărire a Trinității, (Daniel Turcea, Nicolae Ionel, Ioan Alexandru), iar pe de altă parte, cei care construiesc universuri în căutarea salvării, afișând credința că poezia are un rol soteriologic (Mircea Ciobanu, Nichita Stănescu, Ileana Mălăncioiu, Constanța Buzea, Cezar Baltag et.al.). La nivelul mitic al scriiturii, identificăm visul recreării lumii prin cuvânt, prin *chemarea numelui*, prin *necuvânt*, sau prin diverse alte formule și concepte poetice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. SURSE PRIMARE

- ALBOIU, George, *Câmpia eternă*, București, Editura pentru Literatură, 1968
ALBOIU, George, *Edenul de piatră*, București, Editura Cartea Românească, 1970
ALBOIU, George, *Drumul sufletelor*, București, Editura Albatros, 1970
ALBOIU, George, *Poemele câmpiei*, București, Editura Cartea Românească, 1978
ALEXANDRU, Ioan, *Cum să vă spun*, Prefață de Mihai Beniuc, București, Editura pentru Literatură, Colecția „Luceafărul”, 1964
ALEXANDRU, Ioan, *Infernul discutabil*, București, Editura Tineretului, 1966
ALEXANDRU, Ioan, *Vămile pustiei*, București, Editura Tineretului, 1969
ALEXANDRU, Ioan, *Imnele bucuriei*, București, Cartea Românească, 1973
ALEXANDRU, Ioan, *Imnele Țării Românești*, București, Editura Cartea Românească, 1981
ALEXANDRU, Ioan, *Pământ transfigurat*, cu o prefață de Zoe Dumitrescu – Bușulenga, București, Editura Minerva, Colecția „Biblioteca pentru toți”, 1982
ALEXANDRU, Ioan, *Imnele iubirii*, București, Editura Cartea Românească, 1983
BACONSKI, Anatol E., *Cadavre în vid. Poezii*, București, Editura pentru Literatură, 1969
BACONSKI, Anatol E., *Corabia lui Sebastian. Poezii și antipoezii*, București, Editura Cartea Românească, 1978
BALTAG, Cezar, *Monada*, București, Editura pentru Literatură, 1968
BALTAG, Cezar, *Odihnă în țipăt*, București, Editura Tineretului, 1969
BALTAG, Cezar, *Madona din dud*, București, Editura Eminescu, 1973
BALTAG, Cezar, *Unicorn în oglindă*, București, Editura Eminescu, 1975
BALTAG, Cezar, *Poeme (ediție selectivă)*, București, Editura Eminescu, Colecția „Poeți români contemporani”, 1981
BALTAG, Cezar, *Dialog la mal*, București, Editura pentru Literatură, 1985
BALTAG, Cezar, *Chemarea numelui*, București, Editura Eminescu, 1995
BLANDIANA, Ana, *Persoana întâia plural*, București, Editura pentru Literatură, 1964
BLANDIANA, Ana, *Călcâiul vulnerabil*, București, Editura pentru Literatură, 1966
BLANDIANA, Ana, *A treia taină*, București, Editura Tineretului, 1969
BLANDIANA, Ana, *Poezii*, Prefață de Eugen Simion; notă biobibliografică de Elena Murgu, București, Editura Minerva, 1989
BLANDIANA, Ana, *Arhitectura valurilor*, București, Editura Cartea Românească, 1990
BLANDIANA, Ana, *Poeme 1964- 2004*, București, Editura Humanitas, 2005
BUZEA, Constanța, *La ritmul naturii*, București, Editura pentru Literatură, 1966
BUZEA, Constanța, *Agonice*, București, Editura pentru Literatură, 1970
BUZEA, Constanța, *Leac pentru îngeri*, București, Editura Albatros, 1972 (antologie)
BUZEA, Constanța, *Răsad de spini*, București, Editura Cartea Românească, 1973
BUZEA, Constanța, *Umbră pentru cer*, București, Editura Albatros, 1981
BUZEA, Constanța, *Roua plural*, Prefață Nicolae Manolescu, București, Editura Vinea, Colecția „Ediții definitive”, 1999
BUZEA, Constanța, *Roua plural*, Prefață Nicolae Manolescu, București, Editura Vinea, Colecția „Ediții definitive”, Ediție adăugită, 2007

BUZEA, Constanța, *Netrăitele*, București, Editura Vinea, 2004
 BUZEA, Constanța, *Netrăitele II*, București, Editura Vinea, 2008
 CARAION, Ion, *Panopticum*, [București], Editura Prometeu, f.a. [1943]
 CIOBANU, Mircea, *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor. Versuri*, Prefață: Nicolae Manolescu, București, Editura pentru Literatură, 1966
 CIOBANU, Mircea, *Etica*, București, Editura Albatros, 1971
 CIOBANU, Mircea, *Cele ce sunt. Poeme*, București, Editura Eminescu, 1974
 CIOBANU, Mircea, *Patimile*, Postfață Nicolae Manolescu, București, Editura Cartea Românească, Colecția „Hyperion”, 1979 (antologie cu o selecție făcută de autor)
 CIOBANU, Mircea, *Vântul Ahab. Versuri*, București, Editura Eminescu, 1984
 CIOBANU, Mircea, *Marele scrib*, Prefață de Magdalena Popescu, București, Editura Albatros, Colecția „Cele mai frumoase poezii”, 1985 (antologie 1966-1983)
 CIOBANU, Mircea, *Viața lumii*, București, Editura Eminescu, 1989
 CIOBANU, Mircea, *La capătul puterilor. Însemnări pe cartea lui Iov*, București, Editura Vitruviu, 1997
 DOINAȘ, Ștefan Augustin, *Alfabet poetic*, București, Editura Minerva, Colecția „Biblioteca pentru toți”, 1978
 DOINAȘ, Ștefan Augustin, *Vânătoare cu șoim*, București, Editura Cartea Românească, 1985
 DUMITRESCU, Geo, *Libertatea de a trage cu pușca și celelalte versuri*, București, Editura Viitorul Românesc, 1994 (antologie)
 DUMITRESCU, Geo, *Poezii*, Prefață de Eugen Simion, București, Editura Curtea Veche, 2000 (antologie)
 FELEA, Victor, *Ritual solitar*, Editura pentru Literatură, 1969
 GURGHIANU, Aurel, *Ascult strada*, București, Editura Tineretului, 1969
 GURGHIANU, Aurel, *Călărețul din somn*, Prefață de Petru Poantă, Postfață de Gheorghe Grigurcu, Notă asupra ediției de Cornelia Gurghianu, București, Editura Eminescu, Colecția „Poeți români contemporani”, 1991 (antologie)
 IONEL, Nicolae, *Cuvânt în cuvânt*, Iași, Editura Junimea, 1972
 IONEL, Nicolae, *Calea vie*, București, Editura Cartea Românească, 1983
 IONEL, Nicolae, *Scara de raze*, Iași, Editura Junimea, 1990
 IONEL, Nicolae, *Venirea*, Iași, Editura Sagitarius, 1995
 IONEL, Nicolae, *Vederea*, Iași, Editura Junimea, 1995
 IONEL, Nicolae, *Prezența*, Constanța, Editura Pontica, 1996
 IONEL, Nicolae, *Rugăciune*, cu un Prolog al părintelui Clement, Iași, Editura Fides, 1996
 IONEL, Nicolae, *Răsăritul Chipului*, București, Editura Cartea Românească, 1998
 IONEL, Nicolae, *Crinul deschis*, Iași, Editura Junimea, 1999
 IONEL, Nicolae, *Cuvânt în cuvânt – Antologie*, Postfață Lucia Cifor, Iași, Editura Junimea, 2004
 IVĂNESCU, Cezar, *Rod*, București, Editura pentru Literatură, 1968
 IVĂNESCU, Cezar, *Fragmente din Muzeon*, București, Editura Cartea Românească, Colecția „Hyperion”, 1982
 IVĂNESCU, Cezar, *Rod*, București, Editura Albatros, Colecția „Cele mai frumoase poezii”, 1985
 IVĂNESCU, Cezar, Cezar Ivănescu, *Doina*, Timișoara, Editura Helicon, 1995
 IVĂNESCU, Cezar, *Rosarium*, Timișoara, Editura Helicon, 1996
 LAURENȚIU, Dan, *Călătoria de seară*, București, Editura pentru Literatură, 1969
 LAURENȚIU, Dan, *Imnuri către amurg*, București, Editura Cartea Românească, 1970

LAURENȚIU, Dan, *Poziția astrilor*, cu o postfață de Dan Cristea, București, Editura Cartea Românească, Colecția „Hyperion”, 1980 (antologie)

LAURENȚIU, Dan, *Privirea lui Orfeu. Poeme*, București, Editura Cartea românească, 1984

LAURENȚIU, Dan, *Mountolive*, București, Editura Eminescu, 1994

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Pasărea tăiată*, București, Editura Tineretului, 1967

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Către Ieronim*, București, Editura Albatros, 1970

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Ardere de tot*, București, Editura Cartea Românească, 1976

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Linia vieții. Antologie*, cu o prefață de Nicolae Manolescu, Iași, Editura Polirom, 1999

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Recursul la memorie. Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache*, Iași, Editura Polirom, 2003

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Crimă și moralitate. Eseuri și publicistică*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, Colecția „Ego. Publicistică”, 2006

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Cronica melancoliei*, București, Editura Enciclopedică, 1998

MĂLĂNCIOIU, Ileana, *Eseuri de supraviețuire*, Iași, Editura Polirom, Colecția „Egografii”, 2010

PITUȚ, Gheorghe, *Poarta cetății*, Prefață Ion Dodu Bălan, Editura Tineretului, Colecția „Luceafărul”, 1966

PITUȚ, Gheorghe, *Ochiul neantului*, București, Editura pentru Literatură, 1969

PITUȚ, Gheorghe, *Celălalt soare*, Integrala volumelor de poezie publicate antum și postum, Ediție îngrijită de Valentina Pituț și Nicolae Țone, Postfață de Romul Munteanu, București, Editura Vinea, 1998

POPESCU, Adrian, *Poezii religioase. Antologie de Ion Buzăși*, Editura Galaxia Gutenberg, 2010

RĂU, Aurel, *Focurile sacre. Versuri*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1956

SORESCU, Marin, *Singur printre poeți. Parodii*, București, Editura pentru Literatură, 1964

SORESCU, Marin, *Poeme*, București, Editura pentru Literatură, 1965

SORESCU, Marin, *Suflete, bun la toate*, București, Editura Albatros, 1972

SORESCU, Marin, *Poezii - ediție de autor*, Editura Creuzet, 1996

SORESCU, Marin, *Puntea (Ultimele)*, Editura Creuzet, 1996

SORESCU, Marin, *Efectul de piramidă*, Ediție îngrijită de Mihaela Constantinescu și Virginia Sorescu, Editura Fundației „Marin Sorescu”, 1998

SORESCU, Marin, *Poezii alese*, Antologie, prefață și repere biobibliografice de Ion Buzera, București, Editura Art, 2006

STĂNESCU, Nichita, *Sensul iubirii*, București, Editura pentru Literatură, 1960

STĂNESCU, Nichita, *O viziune a sentimentelor*, București, Editura pentru Literatură, 1964

STĂNESCU, Nichita, *Dreptul la timp*, București, Editura Tineretului, f.a. [1965]

STĂNESCU, Nichita, *11 elegii*, București, Editura Tineretului, 1966

STĂNESCU, Nichita, *Necuvintele*, București, Editura Tineretului, 1969

STĂNESCU, Nichita, *Măreția frigului. Romanul unui sentiment*, Iași, Editura Junimea, 1972

STĂNESCU, Nichita, *Starea poeziei*, Prefață de Aurel Martin, București, Editura Minerva, 1975

STĂNESCU, Nichita, *Epica magna*, Editura Junimea, Iași, 1978

STĂNESCU, Nichita, *Noduri și semne*, Editura Cartea Românească, București, 1982

STĂNESCU, Nichita, *Respirări*, București, Editura Eminescu, 1983

STĂNESCU, Nichita, *Ordinea cuvintelor* (I, II), Cuvânt înainte de Nichita Stănescu, prefață, cronologie și ediție îngrijită de Alexandru Condeescu cu acordul autorului, București, Editura Cartea Românească, 1985.

STĂNESCU, Nichita, *Amintiri din prezent*, Selecția textelor și însemnarea finală de Gheorghe Tomozei, București, Editura Sport-Turism, 1985

STĂNESCU, Nichita, *Poezii*, Antologie, postfață și bibliografie de Cristian Moraru, București, Editura Minerva, 1988

STĂNESCU, Nichita, *Fiziologia poeziei. Proză și versuri 1957 - 1983*, Ediție îngrijită de Alexandru Condeescu cu acordul autorului, București, Editura Eminescu, 1990

STĂNESCU, Nichita, *Opera magna. Integrala operei*, Ediție integrală, cronologică, realizată de Alexandru Condeescu; studiul introductiv și reperele biografice aparțin îngrijitorului ediției, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2004 (vol. I, II); Editura Semne (vol 3-4), 2005

STĂNESCU, Nichita, *Necuvintele*, Prefață de Daniel Cristea-Enache, București, Curtea Veche Publishing - Jurnalul Național, Colecția „Biblioteca pentru toți”, 2009 (antologie)

TURCEA, Daniel, *Entropia. Poeme*, București, Editura Cartea Românească, 1970

TURCEA, Daniel, *Epifania. Poezii*, Postfață de Artur Silvestri, București, Editura Cartea Românească, Colecția „Hyperion”, 1978 (antologie)

II. SURSE SECUNDARE

A. Dicționare, albume, istorii literare

*** *Album memorial Nichita Stănescu*, editat de Viața Românească, redactor șef Ioanichie Olteanu, București, 1984

*** NICHITA STĂNESCU frumos ca umbra unei idei, Ediție îngrijită de Constantin Crișan, București, Editura Albatros, 1985

*** *Dicționarul General al Literaturii Române*, vol. I-VI (A/B, C/D, E/K, L/O, P/R, S/T) [Academia Română], coordonator general Eugen Simion, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004- 2007

*** *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. 1-4, Ion Pop (coord.), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2000 - 2003

***ZACIU, *Dicționarul scriitorilor români*, A-C, Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coordonatori), vol. 1-2, București, Editura Fundației Culturale Române, 1995 - 1998

DOUGLAS, J. D. (redactor principal), *Christianity Today* (redactor general), *Dicționar biblic*, Ediția a II-a, publicat în România de Societatea Misionară Română, Oradea, Editura Cartea Creștină, 1995

BIDU VRÂNCEANU, Angela, CĂLĂRAȘU, Cristina, IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana, MANCAȘ, Mihaela, PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, *Dicționarul Științelor Limbii*, Editura Nemira, București, 2001;

CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere* (3 vol), București, Editura Artemis, 1993

DUCROT, Oswald, SCHAEFFER, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Marina Păunescu, București, Editura Babel, 1996

MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. (5 secole de literatură)*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008

MINCU, Marin, *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea (de la Alexandru Macedonski la Cristian Popescu)*, Editura Pontica, Constanța, 2007

MUCCHIELLI, Alex (coordonator), *Dicționar al metodelor calitative în științele umane și sociale*, Iași, Editura Polirom, 2002

NEGOÎTESCU, I., *Scriitori contemporani*, Ediție îngrijită de Dan Damaschin, Cluj, Editura Dacia, 1994

RYKEN, Leland, WILHOIT, James C., LONGMAN III, Tremper, *Dictionary of Biblical Imagery. An encyclopedic exploration of the images, symbols, motifs, metaphors, figures of speech and literary patterns of the Bible*, Hardcover, InterVarsity Press Academic, 1998

ȘTEFĂNESCU, Alex, *Istoria literaturii române contemporane. 1941-2000*, București, Editura Mașina de scris, 2005

ULICI, Laurențiu, *Literatura română contemporană, I – promoția '70*, București, Editura Eminescu, 1995

B. Scrieri de teorie și critică literară

B.1. Volume de teorie și critică literară

ANGELESCU, Silviu, *Mitul și literatura*, București, Editura Univers, 1999

BĂDĂRĂU, George, *Neomodernismul românesc*, Iași, Editura Institutul European, 2007

BĂLU, Ion, *Ioan Alexandru. Monografie, antologie comentată, receptare critică*, Brașov, Editura Aula, 2001

BOGHICI, Cezar, *Sacrul și imaginarul poetic românesc din secolul al XX-lea*, Sibiu-Brașov, Editura Psihomedica, 2010

BOLDEA, Iulian, *Ana Blandiana monografie, antologie comentată, receptare critică*, Brașov, Editura Aula Colecția „Canon”, 2000

BOLDEA, Iulian, *Poezia neomodernistă*, Editura Aula, Brașov, Colecția „Istoria Didactică a Literaturii Române”, 2005

CĂLINESCU, Matei, *Cinci fețe ale modernității (Modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism)*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2005

CĂRTĂRESCU, Mircea, *Postmodernismul românesc*, București, Editura Humanitas, 1999

CIUGUREANU, Adina, *Modernism and the Idea of Modernity*, ediția a II-a, Constanța, Editura Ex Ponto, 2008

CRĂCIUN, Gheorghe, *Icebergul poeziei moderne*, Cu un argument al autorului, Postfață de Mircea Martin, Ediția a II-a, Pitești, Editura Paralela 45, Colecția „Sinteze”, 2009

CULIANU, Ioan Petru, *Studii românești I. Fantasmăle nihilismului. Secretul doctorului Eliade*, Traduceri de Corina Popescu și Dan Petrescu, ediția a II-a, Iași, Editura Polirom, 2006

DIACONU, Mircea A., *Cezar Baltag - monografie, antologie comentată, receptare critică*, Brașov, Editura Aula, Colecția „Canon”, 2000

DUGNEANU, Paul, *Gheorghe Pituț – devenirea poetică*, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2007

FRYE, Northrop, *Dubla viziune. Limbaj și semnificație în religie*, Traducere, cuvânt înainte și note de Ioana Stanciu și Aurel Sasu, București, Editura Fundației Culturale Române, 1993

FRYE, Northrop, *Marele Cod. Biblia și literatura*, Traducere de Aurel Sasu și Ioana Stanciu, București, Editura Atlas, 1999

MIHĂILĂ, Ecaterina, *Textul poetic. Perspectivă teoretică și modele generative*, București, Editura Eminescu, 1995

MIHĂILĂ, Ecaterina, *Limbaajul poeziei românești neomoderne*, București, Editura Eminescu, 2001

MINCU, Ștefania, *Nichita Stănescu între poesis și poiein*, București, Editura Eminescu, 1991

NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism. Poezia I*, București, Editura Fundației Pro, 2003

NISTRU - ȚIGĂNUȘ, Virgil, *Lumină lină - Discursul religios metaforic în poezia română*, Galați, Editura Alma, 2001

POP, Ion, *Poezia unei generații*, Cluj, Editura Dacia, 1973

POP, Ion, *Nichita Stănescu- spațiul și măștile poeziei*, București, Editura Albatros, 1980

RICOEUR, Paul, *Conflictul interpretărilor (eseuri de hermeneutică)*, Traducere și postfață de Horia Lazăr, Cluj, Editura Echinox, 1999

RICOEUR, Paul, *De la text la acțiune: Eseuri de hermeneutică*, II, Traducere și postfață de Ion Pop, Cluj, Editura Echinox, 1999

SELEJAN, Ana, *Poezia românească în tranziție*, București, Editura Cartea Românească, 2007

SIMION, Eugen, *Fragmente critice, I, Scriitura taciturnă și scriitura publică*, București, Editura Grai și suflet – Cultura națională, 1998

SPIRIDON, Vasile, *Viziunile „învinsului de profesie” Nichita. Cosmicitate în lirica stănesciană*, Iași, Editura Timpul, 2003

URICARIU, Doina, *Nichita Stănescu - lirismul paradoxal*, București, Editura Du Style, 1998

VATTIMO, Gianni, *Sfârșitul modernității (Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă)*, Traducere de Ștefania Mincu, Postfață de Marin Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1993

B.2. Articole și studii de critică literară din volume

CISTELECAN, Al., „Imnologia și caligrafia sublimului”, în *Poezie și livresc*, București, Editura Cartea Românească, 1987, pp. 167-171

CISTELECAN, Al., „Poetul de-a dreapta Tatălui”; „Hagialăcuri italice”; „Hieratica solitudinii”, în *Top-ten (recenzii rapide)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000, pp. 18 – 20; 93 – 95; 117 – 119

CISTELECAN, Al., „Turismul de miracole (Adrian Popescu)”, în Aurel Pantea (coord.), *Sacral în poezia românească. Studii și articole*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2007, pp. 239- 252

DOINAȘ, Ștefan Aug., „Poezia și poetica lui Nichita Stănescu”; „Metamorfoza lui Gheorghe Pituț”; „Nicolae Ionel, poet al entuziasmului”, în *Lectura poeziei urmată de Tragic și demonic*, București, Editura Cartea Românească, 1980, pp. 193 – 202; 224 – 229; 236 – 242

DUGNEANU, Paul, „Lirica oraculară” (Capitolul „Între orfism și intelectualism”); „Orfeu printre noi”; „Epica filosofică”, (Capitolul „Între orfism și intelectualism”); „Melopecta câmpiei”, (Capitolul „Poezia ca stare ontologică”), în *Forme literare. Între real și imaginar*, București, Editura Eminescu, 1993, pp. 144 – 147; 147 – 155; 155 – 158; 189 – 192; „Adrian Popescu - între Septentrion și Mediterana,” în *Al doilea val. Generația Hyperion. Poezia anilor '70*, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2001, pp. 160 - 173

GRIGURCU, Gheorghe, „Daniel Turcea între implicare și abstragere”; „Ioan Alexandru la capătul *Imnelor*”; „Un *ardelean* modern: Gheorghe Pituț”; „Continuitatea unui poet: Adrian Popescu”; „Lauda existenței: Nicolae Ionel”, în ***Existența poeziei***, București, Editura Cartea Românească, 1986, pp. 186 – 195; 242 – 249; 395 – 398; 399 – 402; 462 - 465

GRIGURCU, Gheorghe, „Un inițiat al Poeziei: Cezar Baltag”; „Metaforă și ontologie (Cezar Baltag)”; „Ana Blandiana”; „Recitind poezia Anei Blandiana”; „Ana Blandiana sau despre încredere”; „Pe o buclă a spiralei (Constanța Buzea)”; „Constanța Buzea sub „camuflaj””; „Poezia Constanței Buzea”; „Misticul rebel (Nicolae Ionel)”; „Poetul și moartea (Cezar Ivănescu)”; „Poezia lui Cezar Ivănescu”; în ***Poezie română contemporană***, Iași, Editura Revistei „Convorbiri literare”, 2000, volumul I: pp. 72 – 77; 121-122; 123 – 127; 128 – 131; 163 – 165; 166 -170; 171-178; 559 – 564; 600-605; 606 – 613 ; „Călătoria spre sine a poetei (Ileana Mălăncioiu)”; „O viziune extatică - Daniel Turcea”; „Daniel Turcea sau cruciada împotriva formei”, în op. cit., volumul al II-lea: 84 – 92; 504 – 506; 507- 512

MANOLESCU, Nicolae, „Cezar Baltag: *Madona din dud*”; „*Euridice și umbra*”, „Mircea Ciobanu, *Viața lumii*”; „Cezar Ivănescu: *Rod*”; „*Muzeon*”; „*Doina*”; „*Alte fragmente din Muzeon*”; „Ioan Alexandru”; „Ana Blandiana: *Cincizeci de poeme, Calitatea de martor*”; „Ana Blandiana, *Proiecte de trecut*”; „Ana Blandiana - *Poezii*”, „Daniel Turcea, *Entropia*”; „Daniel Turcea, *Epifania*”; „Adrian Popescu, *Focul și sărbătoarea*”; în ***Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, vol. 1, Poezia***, Brașov, Editura Aula, 2001, pp.: 189 – 191; 191-193; 204-207; 235; 236 – 237; 238 - 239; 240 – 243; 244 – 262; 263 – 265; 265 – 269; 269 – 274; 302 – 303; 303 – 307; 308

PANTEA, Aurel, „Vorbirea care vede”, în Aurel Pantea (coord.), ***Sacral în poezia românească. Studii și articole***, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2007, pp. 233-238

POP, Ion, „Emil Botta în marele teatru al lumii”; „Nonconformismul spectacular: D. Stelaru, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru”; „Spațiul scenic al baladei: Radu Stanca”; „Poezie și joc la Nichita Stănescu”; „Imperiul parodiei: Marin Sorescu”, în ***Jocul poeziei***, București, Editura Cartea Românească, 1985, pp. 175 – 193; 194 – 218; 219 – 230; 247 – 295; 296 – 329.

SIMION, Eugen, „*Continuitate și ruptură. Poezia evenimentului: Emil Botta*”; „*Momentul '45- '46. Poezia boemei. Exotism și ironie. Apoetica apoeticului. Desacralizarea poemului. Prelungiri ale suprarealismului. Resurecția baladei* : Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru, Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș”; „*Formele „satanismului” modern: A. E. Baconsky*”, „*Buzduganul unei generații: N. Labiș*”, „*Poezia poeziei. Criza de identitate. Un poet al ransparenței: Nichita Stănescu*”; „*Conceptualizarea simbolurilor: Cezar Baltag*”; „*Poezia socială și cosmică. Expresionism țărănesc: Ioan Alexandru, Gheorghe Pituț, George Alboiu*”; „*Ironiști și fanteziști: Marin Sorescu*”; „*Lirica feminină. Spiritualizarea emoției: Ana Blandiana, Constanța Buzea*”; în ***Scriitori români de azi, I***, Ediția a II-a revăzută și completată, București, Editura Cartea Românească, 1978, pp. 78 – 88; 89 – 152; 153- 156; 157- 163; 164 – 188; 189 – 215; 226 – 243; 269 – 313; 331 – 352

B.3. Articole din periodice

*** Editorial Luceafărul: *Răspunderea socială a artei și a scriitorului*, în *Luceafărul (Revista Uniunii Scriitorilor din R.P.R.)*, nr. 35/ 31 august 1968

*** Ancheta Luceafărul: *Ce a însemnat deceniul '60- '70 pentru literatura noastră?*, în *Luceafărul*, nr. 36/ 5 septembrie 1970, p. 8 ; nr. 37 / 12 septembrie 1970, p. 2; nr. 38/ 19 septembrie, p. 3 ; nr. 40/ 3 octombrie 1970, p. 2 ; nr. 41/ 10 octombrie 1970, p. 2

BĂLAN, Ion Dodu, *Marin Sorescu: Singur printre poeți*, în *Luceafărul*, nr. 8/ 11 aprilie 1964, (rubrica „Cronica literară”), p. 2

BĂLAN, Ion Dodu, *Ana Blandiana: Persoana întâi plural* , în *Luceafărul*, nr. 10/ 9 mai 1964, (rubrica „Cronica literară”), p. 2

BUCUR, Marin, *Ion Alexandru, Cum să vă spun*, în *Luceafărul*, nr. 19/ 12 septembrie 1964, („Cronica literară”), p. 2

CERNAT, Paul, *Despre A. E. Baconsky, cu dus-întors*, în *Observator cultural*, nr. 95-96 (352-353) 21 decembrie 2006 – 10 ianuarie 2007, p. 16

CIOPRAGA, Constantin, *Dincolo de tristețe – Ileana Mălăncioiu*, în *Saeculum*, nr 8 (14), 2004

DIACONESCU, Ioana, *Scriitori în arhiva CNSAS: A. E. Baconsky urmărit de securitate (II)*, în *România literară*, nr. 41/ 2009, http://www.romlit.ro/a_e_baconsky_urmrit_de_securitate_ii

GRIGOROVICI, Iliana, *Cezar Baltag: Odihnă în țipăt* (cronică literară), în *Luceafărul*, nr. 48/ 29 noiembrie 1969, p. 2

GRIGOROVICI, Iliana, *Ana Blandiana: A treia taină* (cronică literară), în *Luceafărul*, nr. 52/ 27 decembrie 1969, p. 2

GRIGURCU, Gheorghe, *Poezia lui Gheorghe Pituț*, în *Viața Românească*, ianuarie-februarie 1996, Nr. 1-2, pp. 116 - 119

GRIGURCU, Gheorghe, *Nostalgia unității primordiale*, în *România literară*, nr.14, 14- 20 aprilie 2004, p. 9

IVANOVICI, Victor, *Cărți și autori: Un poet al câmpiei*, în *Luceafărul*, nr. 45/ 9 noiembrie 1968, p. 6

LAURENȚIU, Dan, *Ion Alexandru, „Vămile pustiei”. Devenirea unui concept*, în *Luceafărul*, nr. 35/ 30 august 1969 (rubrica “Cartea de poezie”), p. 2

LAURENȚIU, Dan, *Gheorghe Pituț: Ochiul neantului*, în *Luceafărul*, nr. 50/ 13 decembrie 1969, (cronică literară), p. 2

LAURENȚIU, Dan, *Nichita Stănescu: Un pământ numit România*, în *Luceafărul*, nr. 50/ 13 decembrie 1969, (cronică literară), p. 2

MARTIN, Aurel, (cronică literară) *Ana Blandiana: Călcâiul vulnerabil*, în *Luceafărul* nr. 5/ 4 februarie 1967, p. 2

RUSU, M.N., *Dicționar de istorie română contemporană: Mircea Ciobanu*, în *Luceafărul* nr.5/ 4 februarie 1967, p. 7

OPREA, Al., *Scriitorul și educarea estetică a publicului*, în *Luceafărul*, nr. 17/ 14 august 1965, p. 1

OPREA, Al., *Interludii literare: Marin Sorescu*, în *Luceafărul*, nr. 22/ 1 iunie 1968, p. 2

POP, Ion, *O monografie A.E. Baconsky*, în *Steaua literară, artistică și culturală*, nr. 1-2/ ianuarie - februarie 2007 (anul LVI), pp. 30 - 32, 37

POP, Ion, *Repere pentru o Istorie a poeziei românești*, în *Viața Românească*, nr. 3 - 4/ 2010, pp. 18 - 32

POPESCU, Adrian, *Semicentenarul unei reviste: La „Steaua” care-a răsărit*, în *România literară*, nr. 10/ 2004, pp. 14 – 15

RUSU, M. N., *Constanța Buzea: la ritmul naturii*, în *Luceafărul*, nr. 28/ 9 aprilie 1966, p. 3

SORESCU, Marin, *Nichita Stănescu: O viziune a sentimentelor*, în *Luceafărul*, nr. 6/ 14 martie 1964, (rubrica „Cronica literară”), p. 2

SIMION, Eugen, *George Alboiu: Drumul sufletelor*, în *Luceafărul*, nr. 33/ 15 august 1970, (rubrica „Cronica literară”), p. 2

STĂNESCU, Nichita, *Trubadurul de Cezar Ivănescu*, în *Luceafărul*, nr. 19/ 10 mai 1969, p.3

STREINU, Vladimir, *Marin Sorescu: Poeme*, în *Luceafărul*, nr. 14/ 3 iulie 1965, (rubrica „Cronica literară”), p. 2

TURCIN, Ion, *Poezie și viziune (Vămile pustiei, de Ion Alexandru)*, în *Luceafărul*, nr. 35/ 30 august 1969 (rubrica “Cartea de poezie”), p. 2

TURCIN, Ion, *Nichita Stănescu: Necuvintele*, în *Luceafărul*, nr. 39/ 27 septembrie 1969 (rubrica “Cronica literară”), p. 2

UNGHEANU, Mihai, (cronica literară) *Tinerețea lui Don Quijote*, în *Luceafărul*, nr. 25/ 22 iunie 1967, p. 2

UNGHEANU, Mihai, (cronica literară) *Constanța Buzea: Norii*, în *Luceafărul*, nr. 26/ 29 iunie 1967, p. 2

UNGHEANU, Mihai, (cronica literară) *Gheorghe Pituț, Cine mă apără*, în *Luceafărul*, nr. 27/ 6 iulie 1967, p. 2

UNGHEANU, Mihai, (cronica literară) *George Alboiu – Cel pierdut*, în *Luceafărul*, nr. 10/ 10 mai 1969, p. 2

VRÂNCEANU, Dragoș, (cronica literară) *Ion Alexandru: Infernul discutabil*, în *Luceafărul*, nr. 3/ 21 ianuarie 1967, p. 2

B.4. Interviuuri în periodice

BACIU- MOISE, Angela, *Interviu cu Ana Blandiana. Din volumul de interviuri „Mărturii dintre milenii”*, în *Agero*, Stuttgart, <http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/JURNALISTICA/Interviu%20cu%20Ana%20Blandiana%20de%20Angela%20Baciu-Moise.htm>

BĂCIUȚ, Nicolae, *Interviu cu Ana Blandiana: „Nu numai pământul, ci și adevărul este rotund. Dovadă stau capodoperele”*- septembrie 1985; „*Nimeni nu se mai simte solidar sau alături de nimeni*” – Târgu-Mureș, 6 aprilie 2003, <http://www.poezie.ro/index.php/article/171935/index.html>

CIFOR, Lucia, *Convorbire cu Alexandru Paleologu despre Nicolae Ionel*, în *România literară*, nr. 40, 19 - 25 octombrie 1994, (anul XXVII), pp. 14-15

NEGOIȚĂ, Lucia, „*Ileana Mălăncioiu: Dumnezeu nu ne pune la nesfârșit mâna în cap*” în *România literară*, nr 44/ 2009, pp. 16- 18

GYURIS, Adalbert, *Interviu cu Ana Blandiana*, în *Curentul Internațional*, 13 noiembrie 2010, <http://curentul.net/2010/11/13/interviu-cu-ana-blandiana/>

C. Scrieri teologice mitologice, filosofice, psihologice și istorice

C.1. Ediții ale Bibliei

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino Domnul Țării Românești. Retipărită după 300 de ani în facsimil și transcriere cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teotist, patriarhul BOR, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1988

Biblia sau Sfânta Scriptură. Vechiul și Noul Testament, Dillenburg, West Germany, Gute Botschaft Verlag (GBV), 1989-1990

Biblia sau Sfânta Scriptură, Trinitarian Bible Society, Tyndale House, London, England, 2003

Biblia sau Sfânta Scriptură, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii

Ortodoxe Române, 2005 (tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctis, patriarhul BOR cu aprobarea Sfântului Sinod)

Septuaginta – Psalmii. Odele. Proverbele. Ecclesiastul. Cântarea cântărilor, volum coordonat de Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Florica Bechet, Ioana Costa, Marius David Cruceru, Cristian Gașpar, Eugen Munteanu, Ion Pătrulescu, București - Iași, Colegiul Noua Europă, Polirom, 2006

Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cu trimiteri, Traducerea Dumitru Cornilescu, (text revizuit ortografic), Societatea Biblică din România, 2010

C.2. Studii teologice, mitologice, filosofice, psihologice și istorice

BARCLAY, William, *Analiză semantică a unor termeni din Noul Testament*, Societatea Misionară Română, Wheaton, Illinois, U.S.A., 1992

BARTH, Karl, *Dogmatica Bisericii*, Cuvânt înainte, selecție și prezentare: Helmut Gollwitzer, Traducere și îngrijire ediție: Ovidiu Cristian Nedu, București, Editura Herald, 2008

BERINDEI, Mihnea, DOBRINCUL, Dorin, GROSU, Armand (editori), *Istoria Comunismului din România*, volumul al II-lea: *Documente- Nicolae Ceaușescu 1965-1971*, Iași, Editura Polirom, 2012

BLOCHER, Henri, *Revelația originilor*, Traducere Mihaela Alexa, Cluj-Napoca, Editura Peregrinul, 2009

CASSIRER, Ernst, *Filosofia formelor simbolice. Vol. I Limbajul*, Traducere din germană de Adriana Cînta, Pitești, Editura Paralela 45, 2008

DETIENE, Marcel, *Inventarea mitologiei*, Traducere de Robert Adam și Dan Stanciu, București, Editura Symposion, 1997

DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, Traducere de Marcel Aderca, Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, Colecția „Mentor”, 1998

ELIADE, Mircea, *Aspecte ale mitului*, Tradusă din limba franceză de Paul G. Dinopol, Prefață de Vasile Nicolescu, București, Editura Univers, 1987

ELIADE, Mircea, *Nostalgia originilor - istorie și semnificație*, Traducere de Cezar Baltag, București, Editura Humanitas, 1994

ELIADE, Mircea, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*, București, Editura Humanitas, 1994

ELIADE, Mircea, *Mituri, vise și mistere*, Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998

ELIADE, Mircea, *Tratat de istoria religiilor*, București, Editura Humanitas, 2004

ELIADE, Mircea, *Încercarea labirintului. Convorbiri cu Claude-Henri Rocquet*, Traducere Doinea Cornea, București, Editura Humanitas, 2007

GUENON, Rene, *Simboluri ale științei sacre*, Traducere din franceză de Marcel Torcea și Sorina Șerbănescu; control științific al traducerii de Anca Manolescu, Ediția a II-a, București, Humanitas, 2008

LACOCQUE, Andre, RICOEUR, Paul, *Cum să înțelegem BIBLIA*, Traducere de Maria Carpov, Iași, Editura Polirom, 2002

THIESSEN, Henry Clarence, *Prelegeri de teologie sistematică*, Ediție revizuită de Vernon D. Doeksen, Societatea Misionară Română, 1986

VASILE, Cristian, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu-Dej*, Cu o prefață de Vladimir Tismăneanu, București, Editura Humanitas, 2011

VEITH, Gene Edward Jr., *Citind printre rânduri. Ghid pentru o înțelegere creștină a literaturii*, Oradea, Editura Cartea Creștină, 1999

VERNANT, Jean Pierre, *Mit și religie în Grecia antică*, Traducere și cuvânt înainte de Mihai Gramatopol, București, Editura Meridiane, 1995

VIANU, Tudor, *Filosofie și poezie*, Studiu introductiv de Mircea Martin București, Editura Enciclopedică Română, 1971

ZAMFIR, Mihai, *Discursul anilor '90*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997

D. Surse electronice

<http://www.jurnaluliterar.ro/articole/Analiza-literara/Dictionar-special-II/56/50>

http://www.revistaparadigma.ro/2003_12_voinescu.htm

http://www.anonimul.ro/2009_imalancioiu_ro

<http://www.durand-gallery.com/pages/manifesto.html>

<http://www.unitbv.ro/postmodernism/n.html>

http://www.poezie.ro/index.php/essay/13931632/Numitorul_comun_al_anilor_1941-1942:_golemul_antimodernist (Dragoș Vișan, *Numitorul comun al anilor 1941-1942: golemul antimodernist*)

<http://reteauliterara.ning.com/profiles/blogs/aebaconsky-dimensiunea>,

<http://reteauliterara.ning.com/profiles/blogs/generatia-70>

<http://lett.ubbcluj.ro/~phantasma/dezbateri/text/text11.html>

<http://www.cristea-enache.ro/28-07-2011-geo-dumitrescu-pamantul-din-calimara/>

<http://reteauliterara.ning.com/profiles/blogs/aebaconsky-dimensiunea>

<http://poezienicolaeionel.wordpress.com/>

<http://www.mersulvremurilor.ro/uncategorized/ioan-alexandru-despre-poezia-crestina/>

<http://www.versuri-si-creatii.ro/poezii/t/virgil-teodorescu-6zuspnc/>

<http://www.versuri-si-creatii.ro/poezii/n/gellu-naum-6zudhhc/>